

УДК 271.4(477)-722.52:37.015.31:78(477.83/.86)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-4-35>

Іван ФРАЙТ,

orcid.org/0000-0002-3543-471X

кандидат педагогічних наук,

*доцент кафедри музично-теоретичних дисциплін та інструментальної підготовки
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) frait_ivan@dspu.edu.ua*

Євгенія ШУНЕВИЧ,

orcid.org/0000-0002-3473-9562

*доцент кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) shunevich_e@dspu.edu.ua*

ОТЕЦЬ ІВАН КИПРІЯН – ПОДВИЖНИК ХРИСТОВОЇ ВІРИ, НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І ВІДРОДЖЕННЯ В ГАЛИЧИНІ

У статті здійснено аналіз життєвого та творчого шляху отця Івана Кипріяна. Встановлено, що його діяльність за формою і змістом мала подвижницький характер. Йому було притаманне почуття суспільного обов'язку і самопожертви. У важких умовах суспільно-політичного і культурно-освітнього життя його праця стала тим наріжним каменем, який сприяв утвердженню ідеї національного відродження і виховання в Галичині.

Музично-педагогічна спадщина І. Кипріяна є глибоко національною за змістом і підпорядкована вихованню молоді на засадах духовності та національно-патріотичної свідомості, сприяє збереженню пісенних традицій українського народу. Його дидактичні принципи відзначається простотою викладу, чітким змістом, різноманітністю, є дуже близькою й зрозумілою для учнів. Безумовно, що її вплив, з огляду національного виховання, є дуже великим.

Форми і методи музичного навчання, запропоновані композитором, мали великий вплив на демократизацію навчального процесу, стали вагомим внеском у фундамент, на якому міцніло і розвивалось музичне виховання, музично-педагогічна наука, і зокрема, теорія і практика розбудови української національної школи.

Підготовка релігійного репертуару для дітей, як вагома частка музично-педагогічно спадщини І. Кипріяна, була закономірною необхідністю, яка зумовлена потребою виховання в українській молоді високого морального хисту та національної гідності. Будучи греко-католицьким священиком, він робив все для того, щоб зберегти традиції церковного співу, прилучити до нього якомога більше людей.

Велику увагу при навчанні і вихованні молоді І. Кипріян надав рідній мові як важливому фактору музично-естетичного виховання. Саме тому в програмах його музичних вечорів та концертів звучали твори тільки українських композиторів.

Встановлено, що у своїй музично-педагогічній діяльності композитор дотримувався принципу єдності національного та музичного виховання у процесі шкільного навчання. Музично-педагогічними працями і своєю діяльністю він активно впливав на розвиток музичної освіти в регіоні.

Працюючи на душпастирській ниві, І. Кипріян активно займається музично-видавничою діяльністю, засновує товариства «Просвіта», бере активну участь у житті громади, стає капеланом для військової служби в Українській галицькій армії.

Ключові слова: *душпастирська діяльність, національне виховання, національне відродження.*

Ivan FRAIT,

orcid.org/0000-0002-3543-471X

Ph.D. in Education,

Associate Professor at the Department Musical and Theoretical Disciplines and Instrumental Training
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) frait_ivan@dspu.edu.ua

Eugene SHUNEVYCH,

orcid.org/0000-0002-3473-9562

Associate Professor at the Department of Vocal and Choral, Choreographic and Fine Arts
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) shunevich_e@dspu.edu.ua

PRIEST IVAN KYPRIAN IS AN ASCETIC OF CHRIST'S FAITH, NATIONAL MUSICAL EDUCATION AND REVIVAL IN GALICIA

The article analyzes the life and creative path of priest Ivan Kyprian. It was established that his activity was ascetic in form and content. He had a sense of social duty and self-sacrifice. In the difficult conditions of socio-political and cultural-educational life, his work became the cornerstone that contributed to the establishment of the idea of national revival and education in Galicia.

The musical and pedagogical heritage of I. Kyprian is deeply national in content and subordinated to the education of youth on the basis of spirituality and national-patriotic consciousness, contributes to the preservation of the song traditions of the Ukrainian people. His didactic principles are distinguished by the simplicity of presentation, clear content, diversity, and are very close and understandable to students. Undoubtedly, its influence, from the point of view of national education, is very great.

The forms and methods of music education proposed by the composer had a great impact on the democratization of the educational process, and became a significant contribution to the foundation on which musical education, music-pedagogical science, and in particular, the theory and practice of building the Ukrainian national school were strengthened and developed.

The preparation of the religious repertoire for children, as a significant part of the musical and pedagogical heritage of I. Kyprian, was a natural necessity, which was determined by the need to educate Ukrainian youth with a high moral character and national dignity. As a Greek-Catholic priest, he did everything to preserve the traditions of church singing, to attract as many people as possible to it.

I. Kyprian paid great attention to the native language as an important factor in musical and aesthetic education in the education and upbringing of young people. That is why only works by Ukrainian composers were played in the programs of his musical evenings and concerts.

It has been established that in his musical and pedagogical activity, the composer adhered to the principle of the unity of national and musical education in the process of schooling. He actively influenced the development of music education in the region through his musical and pedagogical works and his activities.

While working in the pastoral field, I. Kyprian is actively engaged in music and publishing activities, founds the «Prosvita» society, takes an active part in the life of the community, becomes a chaplain for military service in the Ukrainian Galician Army.

Key words: *pastoral activity, national education, national revival.*

Постановка проблеми. У контексті освітніх потреб сьогодення проблема формування національної культури України постає як ніколи гостро й актуально. Сучасний етап розвитку суспільства по новому осмислює традиції формування духовних засад підростаючого покоління у ракурсі становлення і розвитку музичного мистецтва.

Можливості музичної освіти і виховання важко переоцінити, адже, поміж всіх мистецтв саме музика здатна найбільш ефективно впливати на розум та душу молодого покоління. Вона відноситься до тих небагатьох сфер культури, які формують особистість через звернення, насамперед, до чуттєвості крізь призму краси й моральності.

Музично-просвітницька діяльність галицьких композиторів другої половини XIX – початку

XX століття відзначається оригінальністю і самобутністю. Вагомий вплив на неї мала українська педагогічна наука, яка в цей період досягла значних успіхів. Як засвідчують наукові матеріали, в її основі була ідея народності.

Почесне місце серед композиторів посідає Іван Кипріян (1856–1924), діяльність якого є багатогранною, вона охоплювала всі сторони життя Східної Галичини того часу. Він знаний як священник, музичний педагог та хоровий диригент, політичний та просвітницький діяч, капелан УГА, який трагічно загинув в одному з концентраційних таборів у Сибіру.

Аналіз досліджень. Вперше прізвище І. Кипріяна згадується у тогочасній галицькій періодиці у другій половині XIX – на початку XX століття:

«Діло», «Слово», «Зоря», «Шкільна часопись», «Артистичний вісник», «Ілюстрований музичний календар» та ін. Питання, пов'язані з діяльністю і творчим доробком композитора знайшли помітне місце і в науково-публіцистичних працях Б. Кудрика, З. Лиська, В. Матюка. А. Вахнянина, С. Людкевича та ін. На сучасному етапі розвитку музичного мистецтва заслуговують уваги і біографічні нариси П. Медведика, М. Кипріяна, І. Лебедовича, О. Жаровського та ін.

Співвором даної публікації І. Фрайтом опубліковано наступні статті про композитора: «Забута педагогічна спадщина Івана Кипріяна» (Фрайт, 2001); «І. Кипріян – композитор, педагог, священник» (Фрайт, 2001); «Внесок Івана Кипріяна в теорію і практику музично-естетичного виховання Західної України (друга половина XIX – початок XX століття)» (Фрайт, 2014) та ін.

Його трагічному життю присвятили статті у періодичній пресі І. Калинець, а також Г. Доманська. Описуючи трагічну смерть композитора, Г. Доманська справедливо відзначає, що це ім'я повинно стати «відоме не тільки в Україні, але й в усьому світі...» (Доманська, 1998). Ці слова не викликають сумніву. Адже І. Кипріян залишив помітний слід в історії нашого народу. Його особисте життя може бути прикладом і дороговказом кожній людині, як жити на світі, дотримуючись християнських чеснот.

Мета статті – дослідити музично-просвітницьку діяльність І. Кипріяна.

Виклад основного матеріалу. Іван Кипріян народився 27 жовтня 1856 року у місті Сокалі в сім'ї Францішека Кипріяна та Марії Шамборської. Його батьки, вихідці з шляхетської родини, під впливом ідей відродження народу, відмовилися від своїх титулів і називали себе «селянами», «зарібниками», виховуючи у своїх дітей (Іван, Мартин, Дмитро) любов та повагу до кожної людини, незалежно від її багатства, походження чи мови.

У дитинстві І. Кипріян разом з батьками переїжджав з місця на місце, оскільки родина володіла маєтками поблизу Чорткова, Стрия, Перемишля, Сокаля. Релігійна атмосфера, в якій зростав І. Кипріян, виховала любов до українських народних пісень, звичаїв рідного народу. Все це знайшло відображення у його музично-педагогічній спадщині та діяльності.

Початкову освіту І. Кипріян здобув у родинному маєтку Барані Перетоки, біля Сокаля та Геншельдорфі (*тепер с. Ланівка Стрийського району – І. Ф. та Є. Ш.*). Згодом навчався у Львівській Ставропільській гімназії, яку закінчив у

1879 році. Відзначимо, що у цьому навчальному закладі працював відомий галицький композитор і громадський діяч А. Вахнянин і саме основи музичних знань він отримав під його безпосереднім керівництвом.

У 1882 році І. Кипріян завершив курс богослов'я у Львівській духовній семінарії, а з 1879 по 1883 роки навчався у Перемишльській духовній семінарії. Зберігся табель І. Кипріяна, який свідчить про успішне завершення духовного закладу в Перемишлі. Його наставники відзначили гарну поведінку і талант музиканта: «Добре обдарований, працьовитий у навчанні молоді церковному співові» (Жарковський, 2002: 11).

За науковими матеріалами відомо, що окрім музичних знань, одержаних під час навчання в гімназії та семінарії, спеціальної музичної освіти І. Кипріян не отримав. Однак, його музично-педагогічна спадщина і просвітницька діяльність засвідчують, що це була музично-освічена і обдарована людина, яка сприяла розвитку національного музичного виховання в регіоні.

1883 року у Львові І. Кипріян був висвячений на священника в одруженому стані. Його дружина – Марія Геншель – була дочкою Едварда Геншеля та Кароліни з роду Роговських. Інших даних про Марію Кипріян немає, за винятком її перебування в селищі Радруж біля Немирова у 1916 році та на території Чехії у 1921–1922 роках.

Ставши священником, І. Кипріян був скерований на парафію в місто Добромиль, де прославляв Бога до 14 квітня 1884 року. Відзначимо, що парохом у цей період там був отець Михайло Мохнацький. Крім центрального Добромильського храму «Зіслання Святого Духа», парафія складалась ще з двох: «Воскресіння» в селі Губичі та «Різдва Пресвятої Богородиці» в селі Ляцке. На жаль, через відсутність наукових матеріалів, не можемо поінформувати в якій із цих двох парафій працював о. І. Кипріян.

Відомо, що у цей період він видає «Утреню в святу і велику неділю Пасхи» (Львів, 1883), працює над «Церковним співаником для шкільної молоді», а також над створенням українського підручника з теорії музики. Відзначимо, що роком раніше він видав «Літургію в партитурі на 4 голоси для мішаного хору» (Перемишль, 1882), «Партитуру співів церковних і світських» (Перемишль, 1882), а також у «Шкільній часописі» за 1882 рік публікує методичну працю «До керівництва при закладанню хору». Крім того, І. Кипріян керує хором в містечку Любачеві: «У церкві в Любачеві міщани, добре співають по нотах, а навчив їх цьому о. І. Кипріян, бувший вихованець Ставропі-

гійського інституту», – відзначає О. Жарковський (Жарковський, 2002: 39).

У період від 15 квітня 1884 до 10 листопада 1888 року отець І. Кипріян служить адміністратором, а пізніше парохом у селі Шум'яч Турківського повіту Височанського деканату у храмі «Благовіщення Пресвятої Богородиці». З метричних книг с. Шум'ячі відомо, що у 1887 році він записаний як «адміністратор доїжджаючий» церкви «Собору Пресвятої Богородиці» сусіднього села Прислоп, де у 1886–1887 роках не було священика.

У вересні 1884 році у сім'ї І. Кипріяна народився старший син Володимир. Згодом, у період перебування у с. Шум'ячі, народилися ще дві доньки – Ольга та Стефанія.

Необхідно відзначити, що крім обов'язків пароха, о. І. Кипріян продовжує свою музично-освітню діяльність. Зокрема, у 1885 році у Перемишлі він видає «Учебник початкових відомостей музики і співу», а також у «Шкільній часописі» за 1886 рік публікує «Науку співу по слуху в перших двох шкільних роках народних шкіл». Крім того, він керує створеними при храмі церковно-світськими міщаними хорами, а також організовує при парафії для мешканців повіту Турка дяківську школу (Жарковський, 2002: 12).

Після завершення душпастирської діяльності в селі Шум'ячі о. І. Кипріян з 18 листопада 1888 по 14 березня 1919 року стає парохом міста Немирова Любачівського деканату. Парафія обслуговувала громади віруючих м. Немирова, немирівського передмістя, Слободяків і Волі Немирівської. Будучи парохом Немирова, отець І. Кипріян бере активну участь у деканальних соборчиках в Брусні, Смолині, Щирці, а також відправляє Служби Божі.

У 1890–1906 роках у Немирові в сім'ї І. Кипріяна народилися діти – Ольга, Стефанія, Іван, Еміліон, Віктор-Костянтин, Марія, Юліан, Премислава-Євфрозія, Наталія та Ірена (Жарковський, 2002: 11). Відомо, що всі вони отримали початкову загальну та музичну, а деякі й вищу освіту, активно брали участь у виставах драматичного гуртка, що існував при Немирівській «Просвіта». Після того, як І. Кипріян став капеланом Галицької Армії (1919), частина його сім'ї проживала в Немирові.

Працюючи на душпастирській ниві, І. Кипріян не полишає своєї просвітницької діяльності: продовжує займатись музично-видавничою діяльністю, організовує при парафіяльній церкві читальню, бере активну участь у роботі української національно-демократичної партії, а згодом очолює Равську «Руську раду» (*тут і надалі слово*

«руський» слід розуміти як «український» – І. Ф. та Є. Ш.).

Архівні матеріали підтверджують активну просвітницьку діяльність І. Кипріяна у цей період. У Центральному державному історичному архіві України у Львові збереглися документи, які описують його участь у товаристві «Просвіта». Зокрема, зазначено, що члени-засновники «Просвіта» у Немирові звернулись з листом до центрального Намісництва у Львові з проханням «заложити читальню «Просвіти» за власні кошти». До правління читальні увійшли: о. Іван Кипріян – греко-католицький парох, дяк Іван Яртимець, господарі Андрей Костевич, Петро Осьмак, Василь Дідух, Іван Токарчак, Іван Осьмак, Стефан Поташник, Микола Голбин, Михайло Писаровський. Відзначимо, що Центральне Намісництво у Львові задовольнила прохання немирівців.

Один з документів дає опис проведення зборів «Просвіти» у місті Немирові «Загальні збори читальні «Просвіта» у Немирові відбулися «знаменито». Досить обширна комната дому церковного заповнилася міщанами-русинами по самі береги. Збори пошанували своєю присутністю панове і пані тутешньої руської інтелігенції. Збори отворив о. Іоань Кипріянь, тутешній парох. По заключеню зборів весь присутні заспівали «Дай нам Боже, добрий час» (Ф. 206. Оп. 1. Спр. 1860. Арк. 6).

У своїй промові о. І. Кипріян наголошував: «Не забувайте панове міщане на читальню «Просвіта». Горнемся до неї всі, як до рідної матери, бо вона хоче вас приголубити, вона хоче вас ушасливити. Наша читальня «Просвіти» має стати нашим будівничим у величній справі будови просвіти і доброти. Ми пішли за приміром многих громад нашої Галицької Руси» (Ф. 206. Оп. 1. Спр. 1860. Арк. 7).

Останні дані про проведені збори немирівської «Просвіти» за участю о. І. Кипріяна датовані 17 серпня 1911 року. Відзначимо, що увесь цей період (1896–1911) о. І. Кипріян систематично організовував такі зібрання. На них, як свідчать архівні матеріали, звучали українська поезія та пісня, студювались газети і книжки, читались лекції з рільництва, історії, шкільництва, економіки та політики.

У часописі «Свобода» за 1901 рік немирівську «Просвіту» названо «одною з найкращих читалень Равського повіту». Про успіх читальні свідчить те, що її членами були не лише мешканці міста Немирова, але і жителі навколишніх сіл. У 1913 році їхня загальна кількість сягнула 242 члена товариства.

В архівних документах збереглися матеріали, які підтверджують постійне проведення немирівською «Просвітою» вокальних-сценічних вечорниць, музичних вечорів, тощо. Програми до них складав о. І. Кипріян. Зокрема, одна, з таких програм охоплювала такі музичні номери: «Наша доля» – баритоновий солоспів, відспівав Теодор Скороденський, член читальні. 2. Ніч Вифлеємська, сценічна ораторія І. Луцика в 4-ох діях – відіграють члени читальні» (Ф. 206. Оп. 1. Спр. 1860. Арк. 12).

Виконуючи душпастирські обов'язки, а також займаючись просвітницькою діяльністю, о. І. Кипріян 19 березня 1896 року відкрив при товаристві «Просвіта» в Немирові крамницю «мішаних товарів». Необхідно відзначити, що він вболівав за долю рідного народу. Часопис «Діло» помістив заклик о. І. Кипріяна купувати товар «свій у свого»: «нехай руський грош так тяжко зароблений не йде в чужі руки», – наголошував просвітитель.

Крім крамниці, о. І. Кипріян при товаристві «Просвіта» створив «ощадну і позикову касу». Збереглись його листи до керівництва «Просвіти» у Львові, в яких він просить надати «безпроцентну позику». Про активний розвиток діяльності ощадної і позикової каси свідчить те, що у 1911 році її річний обіг становив 6108 крєйцерів.

Поряд з цим, о. І. Кипріян тісно співпрацює з іншими просвітніми українськими товариствами, а також активно пропагує ідею національного відродження і виховання. Зокрема, відомо, що він виступив з вітальною промовою на відкритті читальні «Просвіта» в с. Василеві на Угнівщині, брав безпосередню участь в обговоренні та вирішенні проблеми відкриття української гімназії в м. Яворові. У 1905 році заступник, а згодом голова повітової «Просвіти» в Раві-Руській.

Після о. І. Кипріяна «Просвіту» м. Немирова очолювали Любомир Охримович (1920), Володимир Кипріян (1923), які стали активними продовжувачами ідей національного відродження і виховання: вели активну просвітницьку роботу за напрямками наукової, економічно-господарської, театральної-музичної, спортивної, дитячої, шкільної та жіночої діяльності (Ф. 206. Оп. 1. Спр. 1860. Арк. 41–45).

Особливої уваги заслуговує діяльність о. І. Кипріяна під час I-ої світової війни. Опитування, проведене 10 жовтня 1915 року Перемишльською Єпископською Консисторією серед деканатів єпархії та інші джерела свідчать, що від 1-го серпня 1914 року і до кінця воєнних дій на немирівській землі о. І. Кипріян перебував у рід-

ному Немирові, вболіваючи за долю свого народу: його ім'я не згадується серед тих священників, які «виїхали» або «були усунені з парафії», а також у списках «інтернованих», «евакуйованих» і «арештованих священників».

Про працю о. І. Кипріяна в Немирові під час I-ої світової війни може свідчити й те, що незважаючи на тяжкий час, немирівська парафія не піддалася на російську агітацію прийняти «схизматичького» священника: О. Жарковський відзначає: «Якщо не зважаючи на це вірні під опікою своїх католицьких душпастирів не піддавалися спокусам і напорові моральному, – то це доказ, що священники в тих тяжких хвилях наїзду сповнили свій обов'язок належно» (Жарковський, 2002: 14).

9 листопада 1918 року, після проголошення Західноукраїнської Народної Республіки, українці були втягнуті у війну з Польщею. У цей важкий період виникла потреба у польових капеланах для військової служби. В її ряди почали вступати молоді та старші за віком священники. Одним з них став і о. І. Кипріян.

У виданні о. І. Лебедовича «Полеві духовники У. Г. А.» о. Марк Гіль такими словами характеризує о. І. Кипріяна: «Був це великий патріот і народний діяч, що освідомив національно цілу Немирівщину. Був він відомий з різних виступів на вічах у Равщині й сусідних повітах. Був добрим промовцем... Це був той самий о. Кипріян, парох Немирова, що заснував читальні в Равщині, проводив філію «Просвіти» в Немирові, komponував пісні, зорганізував духову оркестру і в часі Сокільського здвигу з нею дефілював вулицями Львова. (Лебедович, 1953: 141–142).

Після військової поразки у війні, будучи відомим у минулому як український політичний діяч, І. Кипріян боявся потрапити в один із польських концтаборів і тому був змушений виїхати до Чехословаччини. Саме тут, у листопаді 1920 року він стає викладачем на матуральних курсах в Ліберці, а з середини грудня цього ж року його було призначено катехитом. У кінці січня 1921 року він є диригентом співацької музичної секції.

Згадує про о. І. Кипріяна у своїх спогадах і підхорунжий УГА Василь Жолнярчук: «Я колишній учень матуральних курсів у 1920–1921 роках в українськїм таборі у Ліберці (Reicheberg) в Чехословаччині... Матуральні курси зорганізовано десь у листопаді 1920 року. У половині грудня директор Лукіянович привів старшу людину... і представив нам нашого будучого катехита, о. Кипріяна.

Сумний та задуманий о. І. Кипріян виголошував лекції у формі вільних тем, більше зі становища проповідника як педагога-катехита. Його

лекції були, так сказати б, виявом болю патріота з приводу трагізму його і нашого, але не суперечили християнському поглядові та були, радше філософічною аналізою подій сучасності. Ми учні нижчих ступнів любили його, слухали уважно і на його годині відчували певного роду відпруження по форсовній передачі матеріалу з інших предметів» (Лебедович, 1953: 142).

Про подальшу долю о. І. Кипріяна відомо, що він повернувся на Велику Україну, де був схоплений радянською владою і відправлений в один з концтаборів Сибіру. Коли і яким чином він був арештований даних немає. Очевидно, що о. І. Кипріяна заарештували за його національно-патріотичні погляди і відправили в одну із тюрем Сибіру.

Про загибель о. І. Кипріяна в Сибіру відомо з наступних джерел: з інформації, надрукованої в Енциклопедії Українознавства, у дослідженнях о. І. Лебедовича, Г. Доманської «Отець Іван Кипріян вірив, що в хвилині його смерті святі у небі дадуть йому чисту сорочку», о. К. Кухарика, Н. Долі «Номер 8986», М. Кипріяна – племінника о. І. Кипріяна та ін.

У даній статті не можемо і ми оминати сторінку трагічної смерті патріота України – отця Івана Кипріяна, використовуючи публікацію І. Лебедовича «Полеві духовники УГА», в якій він, посилаючись на побратима о. І. Кипріяна о. К. Кухарика, описує трагізм долі греко-католицького священика.

«Він був одним із наших праведників, хоч був брудний, обдертий і знаний як «номер 8986». Вся його історія пов'язана з понурою трагедією концентраційних таборів на далекому Сибірі, де голод, тортури, муки й жах, здається, намагаються затемнити навіть самі зорі на морознім сибірським небі, де вечір не приносить ні відпочинку змученому тілу, ні спокою серцю, ні навіть маленької надії на краще завтра у цій темряві невільництва».

«Отець Кипріян жив у бараку Ч. А–332. Цей барак був також призначений для дітей, народжених у таборі. Аж до п'ятого року життя ці діти мали діставати поживу з того, що залишилось у спільній кухні, по роздачі харчів в'язням, а серед таких обставин мало хто з них міг досягти п'ять років».

«Отець Кипріян був тимчасовим опікуном тих маленьких кандидатів на смерть. Йому було 60 років. Його лице було синє і жовте. Жовте там, де видніла потріскана шкіра, а синє де потріскали жили й починалося запалення. Ніс зламаний ударом також був синій, ніби чорний. На підборідді виднілися рани, що ніколи не гоїлися. Його очі

казали всім, що то була людина, повна любові не тільки для приятелів, але і для своїх ворогів. Ті надзвичайні очі розповідали про його безмежний тягар. Рани й обдерта одежа були його радісним скарбом та частиною того приниження, яке він так гаряче любив».

«Знаючи від інших полонених, що чергового дня 20 дітей мали розстріляти і що тієї страшної холодної ночі вони були заперті у клітці без даху і питалися про Отця, він рішив за всяку ціну дістатися до них. Полковник Калядін (*очевидно білогвардієць – полковник, який підтримував о. І. Кипріяна – І. Ф. та Є. Ш.*) і він – вже кілька тижнів перед тим викопали підземний прохід через який отець Кипріян міг дістатися аж поза огорожу з колючого дроту. А там, під прикриттям кущів, де замикали всіх призначених на смерть, там отець Кипріян вже кілька разів сповідав і причащав людей, пригтовляючи їх на смерть».

«Тепер там було двадцятьоро дітей, що їх уранці мали убити. Вони питались за ним. Страшна сніговія лютувала надворі. Здається нема нічого страшнішого, як сибірська заметіль, курява, «пургою» називають. Тоді нема заходу, сходу, півдня або півночі, але тільки розгуканий вітер і сніг. Вовки гинуть у ній, а пси не можуть занюхати найсвіжшого сліду. Але отець Кипріян постановив піти до загороди. Спершу він клякнув і потонував у кількахвилинній молитві. Тоді казав полковникові Калядінові знищити його престіл, якщо він не вернеться. Коли полковник згасив лампочку, отець вліз у підземний хідник. Останні його слова були: «Мир всім».

«Заметіль тривала чотири дні і розстріл відложено на пізніше. Як метелиця скінчилась, то сторожі знайшли тіло отця Кипріяна в клітці разом з замерзлими дітьми. Він ще тримав руку одного хлопчика. Так помер один з новітніх праведників, знаний як число «8986». Так, як усі праведники, він був переповнений християнською любов'ю» (Лебедович, 1953: 141–142).

Отець О. Жарковський справедливо цитує слова священника Української греко-католицької церкви, доктора філософії, громадського діяча, провідного науковця у галузі церковної історії, ректора Українського католицького університету, а також ректора Львівської духовної семінарії святого духа (1998–2007) Богдана Праха: «Приклад о. Івана Кипріяна, ясно показує нам, що маємо ким гордитися і можемо показувати світові ті незвичайні постаті, яких, на жаль, самі ще не знаємо» (Жарковський, 2002: 193).

Таким чином, все життя, діяльність, а також трагічна смерть о. І. Кипріяна може бути дорогов-

казом кожній людині, як жити на світі, дотримуючись християнських чеснот.

Висновки. Діяльність отця Івана Кипріяна за формою і змістом мала подвижницький характер. Йому було притаманне почуття суспільного обов'язку і самопожертви. У важких умовах суспільно-політичного і культурно-освітнього життя його праця стала тим наріжним каменем, який сприяв утвердженню ідеї національного відродження і виховання в Галичині.

І. Кипріян зробив помітний вплив на розвиток музичної освіти Галичини другої половини

XIX – початку XX століття. Музично-педагогічна спадщина композитора є глибоко національною за змістом і підпорядкована вихованню молоді на засадах духовності та національно-патріотичної свідомості, сприяє збереженню пісенних традицій українського народу.

Працюючи на душпастирській ниві, о. І. Кипріян активно займається музично-видавничою діяльністю, засновує товариства «Прогресивіта», бере активну участь у житті громади, стає капеланом для військової служби в Українській галицькій армії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Доманська Г. Отець Іван Кипріян вірив, що в хвилині його смерті святі у небі дадуть йому чисту сорочку. *Шлях перемоги*. 1998. Ч. 26.
2. Жаровський О. Життя та діяльність отця Івана Кипріяна. *Вісник Львівського університету*. Серія мистецтвознавства. Львів, 2002. Вип. 2. С. 192–211.
3. Жаровський О. Отець Іван Кипріян. Життя і діяльність. Львів, 2002. 63 с.
4. Лебедович І. Полеві духовники УГА. Вінніпег. Канада, 1963. 325 с.
5. Фрайт І. Внесок Івана Кипріяна в теорію і практику музично-естетичного виховання Західної України (друга половина XIX – початок XX століття). *Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX – XXI століть: зб. мат. та тез VIII-ї міжнар. науково-практичної конференції (ДДПУ ім. І. Франка, 05.12.2014, м. Дрогобич)* / [ред.-упоряд. А. Душний, Б. Пиц]. Дрогобич: П'світ, 2014. С. 88–90.
6. Фрайт І. Забута педагогічна спадщина Івана Кипріяна. *Джерела*. 2001. № 1–2. С. 14–19.
7. Фрайт І. І. Кипріян – композитор, педагог, священник. *Бойки: До 75-річчя товариства «Бойківщина»*. Дрогобич: Коло, 2001. С. 270–274
8. Центральний державний історичний архів України. м. Львів. Ф. 206. Оп. 1. Спр. 1860. Арк. 1–44.

REFERENCES

1. Domanska, H. (1998). *Otets Ivan Kypriian viryv, sheho v khvylyni yoho smerti sviati u nebi dadut yomu chystu sorochku* [Father Ivan Kyprian believed that at the moment of his death the saints in heaven would give him a clean shirt]. *Shliakh peremohy*. № 26. [in Ukrainian].
2. Zharovskyi, O. (2002). *Zhyttia ta diialnist ottsia Ivana Kypriiana*. [Life and activity of father Ivan Kyprian]. *Bulletin of Lviv University*. Lviv. № 2. Pp. 192–211. [in Ukrainian].
3. Zharovskyi, O. (2002). *Otets Ivan Kypriian. Zhyttia i diialnist*. [Father Ivan Kyprian. Life and activity]. Lviv. 63 s. [in Ukrainian].
4. Lebedovych, I. (1963). *Polevi dukhovnyky UHA*. [Field priests of the U. G. A.]. Winnipeg: Canada. 325 s. [in Ukrainian].
5. Frait, I. (2014). *Vnesok Ivana Kypriiana v teoriu i praktyku muzychno-estetychnoho vykhovannia Zakhidnoi Ukrainy (druha polovyna XIX – pochatok XX stolittia)* [Ivan Kyprian's contribution to the theory and practice of musical and aesthetic education in Western Ukraine (second half of the 19th – beginning of the 20th century)]. *Folk-Instrumental Art at the turn of XX–XXI century: collection of materials and theses VIII International Scientific and Practical Conference* / [editors-compilers A. Dushniy, B. Pyts]. Pp. 88–90. [in Ukrainian].
6. Frait, I. (2001). *Zabuta pedahohichna spadshchyna Ivana Kypriiana* [The forgotten pedagogical legacy of Ivan Kyprian]. *Dzherela*. № 1–2. Pp. 14–19. [in Ukrainian].
7. Frait, I. (2001). *I. Kypriian – kompozytor, pedahoh, sviashchenyk* [I. Kyprian is a composer, teacher, priest]. *Boiky*. Drohobych. Pp. 270–274. [in Ukrainian].
8. *Tsentrалnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy. m. Lviv*. [Central State Historical Archive of Ukraine. Lviv city]. F. 206. Op. 1. Spr. 1860. Ark. 1–44. [in Ukrainian].